

**ОГЛЯД ІСНУЮЧОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЗАКОНОДАВСТВА, МЕРЕЖ ТА
ІНІЦІАТИВИ СПІВПРАЦІ ЗІ СКОРОЧЕННЯ РІЧКОВОГО ТА МОРСЬКОГО
ЗАБРУДНЕННЯ У РЕГІОНІ ЧОРНОГО МОРЯ**

**MARLENA
НОВИЙ ПІДХІД В УСУНЕННІ МОРСЬКОГО І РІЧКОВОГО
ЗАБРУДНЕННЯ
EMS REF No: BSB - 139**

**ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ**

Зміст:

Нормативно-правове регулювання	3
Міністерство екології та природних ресурсів України як центральний орган виконавчої влади, відповідальний за скорочення річкового та морського забруднення	10
Екологічний моніторинг	14
Стале управління водними ресурсами	19
Перелік місцевих програм та короткий аналіз існуючих стратегій і планів щодо поводження з відходами та управління водними ресурсами	20
Результати опитування, проведеного в регіоні, були зосереджені на екологічній політиці, передовій практиці, мережах та ініціативі співпраці з метою зменшення річкового та морського сміття в Чорноморському регіоні, що стосується проекту	33
Стан обліку та паспортизації місць видалення відходів (МВВ) в Одеському регіоні	36
Перелік основних зацікавлених осіб та інституцій в Одеському регіоні щодо управління відходами та управління водними ресурсами	

Common borders. Common solutions.

Нормативно-правове регулювання

Перш за все, Конституція України від 24 червня 2004 р №1875-IV, як Основний закон, який має найвищу юридичну силу, визначає обов'язок держави зберігати забезпечення екологічної безпеки для людини і всього тваринного світу, підтримання належної якості навколишнього середовища і екологічної рівноваги.

Дотримання норм і правил екологічної безпеки забезпечується державою через три важеля: створення системи сучасного законодавства, ефективний адміністративний контроль та впровадження економічного механізму природокористування шляхом формування і розвитку правових культур громадян. Розвиток системи економічного законодавства в Україні певною мірою відбувалося відповідно до концепції, основними елементами якої є закони про охорону навколишнього середовища, охорону атмосферного повітря, охорону і використання тваринного світу. Наступний етап в розробці природоохоронного законодавства - його кодифікація з урахуванням відповідних конституційних положень, а також Земельного, Водного кодексу, Кодексу про надра та інших актів. Це являє собою інструмент регулювання і пропаганди використання природних ресурсів.

На сьогоднішній день в Україні діють такі Закони України, що регулюють суспільні відносини у сфері поводження з відходами:

- «Про пестициди і агрохімікати» № 86/95-ВР від 2 березня 1995 р.;
- «Про відходи» № 187/98-ВР від 5 Березня 1998 р.;
- «Про металобрухт» № 619-XIV | 5 Травня 1999 р.;
- «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» № 1393-XIV від 14 Січня 2000 р.;
- «Про Загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами» № 1947-III від 14 Вересня 2000 р.;
- «Про хімічні джерела струму» № 3503-IV від 23 Лютого 2006 р.;

Common borders. Common solutions.

- «Про ратифікацію Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі» № 949-V від 18 Квітня 2007 р.

Норми підзаконних нормативно-правові актів, серед яких укази Президента України, Постанови Верховної ради України, Постанови Кабінету міністрів України тощо конкретизують регулювання суспільних відносин щодо поводження з відходами.

Однак система регулювання відстає від прогресу і масштабів зростання ресурсномістких багатоджерельних технологій в національній економіці, оскільки застаріла технологічна база визначила і продовжує визначати високі темпи утворення та накопичення відходів. Такі обставини призводять до поглиблення екологічної кризи і загострення соціально-економічної ситуації в суспільстві і обумовлюють необхідність реформ і розвитку з урахуванням вітчизняного і світового досвіду всієї правової і економічної системи, яка регулює використання природних ресурсів. ресурси в цілому і управління відходами зокрема.

Кабінет Міністрів України своїм Розпорядженням від 8 листопада 2017 р. № 820-р схвалив Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року (далі- Стратегія).

Стратегія визначає головні напрями державного регулювання у сфері поводження з відходами в найближчі десятиліття з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях:

- Рамкової Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 р. “Про відходи та скасування деяких директив”;
- Директиви Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 р. “Про захоронення відходів”;
- Директиви № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006 р. “Про управління відходами видобувних підприємств, та якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС”;
- Директиви 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20 грудня 1994 р. “Про упаковку та відходи упаковки”;
- Директиви 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 р. “Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)”;

Common borders. Common solutions.

• Директиви 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради від 6 вересня 2006 р. “Про батареї і акумулятори та відпрацьовані батареї і акумулятори”.

Метою цієї Стратегії є створення умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу до поводження з відходами на державному та регіональному рівні, зменшення обсягів утворення відходів та збільшення обсягу їх переробки та повторного використання.

Цілями Стратегії є:

- визначення та розв’язання ключових проблем розвитку управління відходами в Україні на інноваційних засадах;
- визначення пріоритетних напрямів діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, організацій, установ, підприємств, громадських організацій та суспільства в цілому щодо переходу системи управління відходами на інноваційну модель;
- визначення шляхів та методів удосконалення існуючої інфраструктури з управління відходами, які не суперечать інноваційній моделі;
- забезпечення сталого розвитку України шляхом виконання завдань, спрямованих на екологічну та ресурсну безпеку;
- зменшення адміністративного навантаження на суб’єктів господарювання, підвищення якості надання адміністративних послуг;
- забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій.

Стратегія базується на таких принципах:

ієрархії поводження з відходами, який передбачає дії стосовно поводження з відходами у такій послідовності:

- запобігання утворенню відходів з метою оптимізації процесів проектування видобутку ресурсів, виробництва товарів (екодизайн) та утворення відходів;
- підготовку до повторного використання - створення цілої галузі для проведення перевірки, очистки чи визначення придатності продуктів або їх компонентів для повторного їх використання без попередньої обробки;
- перероблення відходів - утилізація з поверненням у виробничий цикл різних матеріалів, що містяться у відходах;

Common borders. Common solutions.

- інші види утилізації відходів, у тому числі енергетична утилізація, -використання відходів як вторинних енергетичних ресурсів;

- видалення відходів - захоронення їх у спеціально обладнаних місцях/об'єктах та знищення (знешкодження) на установках, що відповідають екологічним нормативам, лише у разі відсутності можливості виконати попередні ступені ієрархії;

- переходу до економіки замкненого циклу, який передбачає, що обсяг продуктів, матеріалів і ресурсів використовується в економіці якомога довше і утворення відходів мінімізується;

- наближеності, який передбачає для зменшення потенційних ризиків від забруднення відходами їх перероблення якомога ближче до джерел утворення;

- попередженості, який за наявності доказів екологічного ризику слід вжити відповідних запобіжних заходів;

- спільної відповідальності, участі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, а також громадськості під час прийняття рішень щодо досягнення цілей екологічної політики;

- розширеної відповідальності виробника, який передбачає відповідальність виробників та імпортерів продукції за прийняття повернутої продукції та відходів, що лишилися після її використання, а також подальше управління відходами;

- самодостатності, який передбачає створення інтегрованої адекватної мережі об'єктів з утилізації і видалення відходів, що дасть змогу державі чи регіону забезпечити самостійну утилізацію та видалення власних відходів.

Крім того, важливим економічним інструментом екологічної політики є принцип “забруднювач платить”, який передбачає, що особи, відповідальні за забруднення, повинні нести витрати, пов'язані із цим забрудненням.

Завданнями Стратегії є: визначення напрямів та пріоритетів розвитку вторинного ресурсокористування з урахуванням як сучасних реальних можливостей, так і довгострокових економічних, соціальних і екологічних інтересів суспільства; широке запровадження державно-приватного партнерства, взаємодії та співробітництва в центральних та місцевих

Common borders. Common solutions.

органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування; науково-технологічне та методичне забезпечення управління відходами на інноваційних засадах; значне підвищення ролі регіонів та громадянського суспільства у реформуванні сфери поводження з відходами; забезпечення фінансування та здійснення визначених заходів для подальшого вдосконалення системи управління поводження з відходами на традиційних засадах.

Реалізація цієї Стратегії здійснюється трьома етапами: перший - 2017-2018 роки, другий - 2019-2023 роки, третій - 2024-2030 роки.

Допоміжним інструментарієм якісного нормативно-правового регулювання на базі Національної стратегії мають бути наступні групи правових актів:

1. Національний план управління відходами;
2. регіональні плани управління відходами;
3. рамковий законопроект про відходи, що базується на правових положеннях Директива 2008/98/ ЄС Європейського Парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року про відходи та скасування деяких Директив, Директиві 1999/31/ ЄС Європейського парламенту і Ради від 26 квітня 1999 року про захоронення відходів
4. секторальні законопроекти: Закон України «Про батареї, батареї акумулятори» на базі Директиви 2006/66/ ЄС Європейського парламенту і Ради про батареї і акумулятори і відходи батарейок і акумуляторів; Закон України «Про відходи електричного та електронного обладнання» Директива 2012/19/ ЄС Європейського парламенту і Ради від 4 липня 2012 року про відходи електричного та електронного обладнання; Закон України «Про упаковку та відходи упаковки» Директива 94/62/ ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20 грудня 1994 року про упаковку та відходи упаковки; «Про захоронення відходів», «Про спалювання відходів», «Про відпрацьовані нафто продукти», «Про зняті з експлуатації транспортні засоби», «Про управління відходами видобувної промисловості» на базі Директиви 2008/98/ ЄС, 1999/31/ЄС, 2010/75/ЄС тощо.

Основними завданнями Національного плану управління відходами є визначення конкретних суспільно-політичних, інституційних,

Common borders. Common solutions.

організаційно-технічних, регуляторних, технологічних заходів, передбачених цією Стратегією, відповідальних виконавців та строків здійснення заходів, джерел та обсягів фінансового забезпечення, засобів контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів реформування у сфері поводження з відходами. Затверджує Національний план управління відходами Кабінет Міністрів України.

Регіональні плани управління відходами розроблюють для сприяння реалізації цієї Стратегії не пізніше ніж через два роки після її схвалення та погоджуються з Мінприроди та Мінрегіоном відповідно до їх компетенції. Затверджений регіональний план управління відходами є підставою для фінансування з державного і місцевих бюджетів.

Регіональні плани управління відходами повинні охоплювати всі види діяльності, що належать до повноважень місцевих органів виконавчої влади у сфері поводження з відходами, та передбачати:

- проведення аналізу поточної ситуації у сфері поводження з відходами в регіоні;
- визначення цілей та заходів;
- проведення аналізу з метою вибору оптимальної системи поводження з відходами (інфраструктура для збирання, роздільного збирання, перероблення, оброблення та видалення) та практичні заходи, що необхідні для її впровадження;
- визначення географічних меж міжрегіональних територій, для яких розроблено план і які повинні разом користуватися послугами полігону або переробного підприємства;

визначення зобов'язань різних установ та організацій, що будуть задіяні у здійсненні заходів та дій, обсягів витрат та можливих джерел фінансування.

Таким чином, нормативно-правовими актами, що регулюють скорочення річкового і морського забруднення в Чорноморському басейні, є:

1. Закон України "Про охорону навколишнього середовища" №1264-XII;
2. Водний кодекс України №214 / 95-ВР від 06.06.95 р.;
3. Закон України «Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер» від 01.07.1999 № 801-XIV;

Common borders. Common solutions.

4. Протокол про воду та здоров'я до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер. Протокол ратифікований законом № 1066-IV (1066-15) від 07.09.2003;

5. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення. Конвенція була ратифікована Постановою Верховної Ради №3939-XII (3939-12) від 04.02.94;

6. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво в галузі охорони і сталого розвитку басейну річки Дністер. Договір ратифіковано Законом № 2086-VIII від 07.06.2017 р

Державне агентство водних і водних ресурсів здійснює транскордонне співробітництво на рівні двосторонніх міжурядових угод про охорону та використання транскордонних водних об'єктів.

Common borders. Common solutions.

Міністерство екології та природних ресурсів України як центральний орган виконавчої влади, відповідальний за скорочення річкового та морського забруднення

Міністерство екології та природних ресурсів України (Мінприроди України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Мінприроди України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні і забезпеченні реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та у межах своєї компетенції біологічної, генетичної та радіаційної безпеки, поводження з відходами, пестицидами і агрохімікатами, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів (надр, поверхневих та підземних вод, внутрішніх морських вод і територіального моря, атмосферного повітря, лісів, тваринного (у тому числі водних живих ресурсів, мисливських та немисливських видів тварин) і рослинного світу та природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України (природні ресурси), відтворення та охорони земель, збереження, відтворення і невиснажливого використання біо- та ландшафтного різноманіття, формування, збереження і використання екологічної мережі, організації, охорони та використання природно-заповідного фонду, збереження озонового шару, регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання у межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї, розвитку водного господарства і меліорації земель, геологічного вивчення та раціонального використання надр, а також у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання, відтворення та охорону природних ресурсів.

Основні завдання:

1. формування державної політики у сферах:
охорони навколишнього природного середовища, екологічної та в межах своєї компетенції біологічної, генетичної та радіаційної безпеки,

Common borders. Common solutions.

поводження з відходами, пестицидами і агрохімікатами, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, відтворення та охорони земель, збереження, відтворення та невиснажливого використання біо- та ландшафтного різноманіття, формування, збереження та використання екологічної мережі, організації, охорони та використання природно-заповідного фонду, охорони атмосферного повітря, збереження озонового шару, регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату і адаптації до його змін і виконання у межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї, розвитку водного господарства і меліорації земель, геологічного вивчення та раціонального використання надр;

2. державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання, відтворення і охорону природних ресурсів, відтворення та охорону земель, екологічну та у межах своєї компетенції радіаційну безпеку, охорону та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, збереження, відтворення і невиснажливе використання біо- та ландшафтного різноманіття, формування, збереження і використання екологічної мережі, з питань поведження з відходами (крім поведження з радіоактивними відходами), небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, дотримання вимог біологічної і генетичної безпеки щодо біологічних об'єктів природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні генетично модифікованих організмів (ГМО) у відкритій системі, здійснення державного геологічного контролю;

3. реалізація державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та в межах своєї компетенції біологічної і генетичної безпеки, поведження з відходами (крім поведження з радіоактивними відходами), небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, відтворення та охорони земель, збереження, відтворення і невиснажливого використання біо- та ландшафтного різноманіття, формування, збереження та використання екологічної мережі,

Common borders. Common solutions.

організації, охорони та використання природно-заповідного фонду, охорони атмосферного повітря, збереження озонового шару, регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання в межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї та реалізація у межах компетенції державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

У сфері екологічної безпеки, поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, державної екологічної експертизи:

- забезпечує нормативно-правове регулювання з питань щодо:
  - ліцензійних умов провадження господарської діяльності у сфері поводження з небезпечними відходами, збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини (згідно з переліками, що визначаються Кабінетом Міністрів України) та порядків контролю за їх дотриманням;
  - здійснення операцій у сфері поводження з відходами;
  - ведення реєстрів місць видалення відходів та об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів;
  - надання документів дозвільного характеру у цій сфері;
  - контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням;
  - ведення паспорта відходу;
  - екологічної безпеки під час перевезення небезпечних вантажів і ліквідації наслідків аварій, що відбуваються при їх перевезенні;
  - переліку небезпечних властивостей відходів;
  - переліку пестицидів і агрохімікатів, використання яких дозволяється в Україні;
  - визначення відповідності пестицидів і агрохімікатів сертифікатам якості, визначення залишкових кількостей пестицидів і агрохімікатів;
  - екологічної експертизи (затверджує нормативно-технічні та інструктивно-методичні документи);
- розробляє і вводить у дію нормативи допустимих рівнів шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів на стан навколишнього природного середовища;

Common borders. Common solutions.

- проводить ліцензування операцій у сфері поводження з небезпечними відходами, збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини (згідно з переліками, що визначаються Кабінетом Міністрів України) та здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання ліцензійних умов;
- видає, анулює, здійснює переоформлення та видачу дублікатів дозволів на:
  - виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі продуктів біотехнології та інших біологічних агентів;
  - здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами;
  - транскордонне переміщення небезпечних відходів;
  - ввезення на митну територію України незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів, що використовуються для державних випробувань і наукових досліджень, а також обробленого ними насіннєвого (посадкового) матеріалу;
  - використання залишків пестицидів і агрохімікатів, термін реєстрації яких закінчився;
- погоджує згідно із законодавством проекти лімітів на утворення та розміщення небезпечних відходів;
- погоджує місця розміщення об'єктів поводження з небезпечними відходами;
- погоджує місця розміщення підприємств, що здійснюють переробку, утилізацію або знищення вилученої з обігу неякісної, небезпечної продукції;
- здійснює державну реєстрацію пестицидів і агрохімікатів;
- веде перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених для використання, та щорічні доповнення до нього, затверджує регламенти їх застосування;
- здійснює акредитацію підприємств, установ та організацій, які проводять державні випробування пестицидів та агрохімікатів;
- затверджує план державних випробувань і технічних умов на виробництво пробної партії препаратів пестицидів та агрохімікатів;

Common borders. Common solutions.

- відповідно до законодавства здійснює державну екологічну експертизу стосовно об'єктів, рішення щодо затвердження (схвалення) яких приймається Кабінетом Міністрів України.

Common borders. Common solutions.

Екологічний моніторинг

Законом України „Про охорону навколишнього природного середовища” (ст.20, 22) передбачено створення державної системи моніторингу довкілля (далі - ДСМД) та проведення спостережень за станом навколишнього природного середовища, рівнем його забруднення. Виконання цих функцій покладено на Мінприроди та інші центральні органи виконавчої влади, які є суб'єктами державної системи моніторингу довкілля, а також підприємства, установи та організації, діяльність яких призводить або може призвести до погіршення стану довкілля.

Основні принципи функціонування ДСМД визначені у постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 391 „Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля”.

На даний час, у державній системі моніторингу довкілля (далі - ДСМД) функції і задачі спостережень та інформаційного забезпечення виконують 8 суб'єктів системи моніторингу: Мінприроди, МНС, МОЗ, Мінагрополітики, Мінжитлокомунгосп, Держводгосп, Держкомлісгосп, Держкомзем.

Кожний із суб'єктів ДСМД здійснює моніторинг тих об'єктів довкілля, що визначаються Положенням про державну систему моніторингу довкілля та порядками і положеннями про державний моніторинг окремих складових довкілля.

Основні нормативні акти, що регламентують моніторинг об'єктів довкілля:

- постанова Кабінету Міністрів України від 09.03.1999 № 343 «Про затвердження Порядку організації та проведення моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 20.07.1996 № 815 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.1993 № 661 «Про затвердження Положення про моніторинг земель»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.2004 № 51 «Про затвердження Положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення».

Common borders. Common solutions.

З метою координації діяльності міністерств та відомств, визначення основних принципів державної політики з питань розвитку системи моніторингу навколишнього середовища, забезпечення її функціонування на основі єдиного нормативно-методологічного забезпечення постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2001 № 1551 утворено Міжвідомчу комісію з питань моніторингу довкілля.

Мінприроди здійснює організаційно-технічне забезпечення роботи комісії та її профільних секцій. Існуюча система моніторингу довкілля базується на виконанні розподілених функцій її суб'єктами і складається з підпорядкованих їм підсистем. Кожна підсистема на рівні окремих суб'єктів системи моніторингу має свою структурно-організаційну, науково-методичну та технічну бази. Функціонування ДСМД здійснюється на трьох рівнях, що розподіляються за територіальним принципом:

- загальнодержавний рівень, що охоплює пріоритетні напрямки та завдання моніторингу в масштабах всієї країни;
- регіональний рівень, що охоплює пріоритетні напрямки та завдання в масштабах територіального регіону;
- локальний рівень, що охоплює пріоритетні напрямки та завдання моніторингу в масштабах окремих територій з підвищеним антропогенним навантаженням.

Державна гідрометеорологічна служба (МНС) управляє мережею моніторингу стану прибережних вод, яка складається з станцій моніторингу у місцях скиду стічних вод та науково-дослідних станцій, що розташовані на прибережних територіях Чорного та Азовського морів. На існуючих станціях проводяться вимірювання від 16 до 26 гідрохімічних параметрів вод та донних відкладів.

Державні інспекції охорони Чорного та Азовського морів (Мінприроди) мають власні системи спостережень. До їх повноважень відносяться щомісячні відбори проб та аналіз впливу джерел забруднення, які розташовані на узбережжі; моніторинг скидів з кораблів; забруднення від діяльності з пошуку та видобування нафти, газу і будівельних матеріалів на морському шельфі; нагляд за використанням живих ресурсів моря.

Державна санітарно-епідеміологічна служба (МОЗ) здійснює моніторинг якості морської води в зонах рекреаційного та оздоровчого водокористування.

Common borders. Common solutions.

Суб`єктами ДСМД створені, або розробляються відомчі бази даних моніторингової інформації. Існуюча система інформаційної взаємодії відомчих підсистем моніторингу довкілля передбачає обмін інформацією на загальнодержавному та регіональному рівнях. Організаційна інтеграція суб`єктів моніторингу довкілля на всіх рівнях здійснюється Мінприроди та його територіальними органами.

Для упорядкування процесу обміну інформацією за показниками та термінами надання екологічної інформації між Мінприроди та суб`єктами ДСМД укладено двохсторонні угоди про співробітництво у сфері моніторингу навколишнього природного середовища, до яких розроблені відповідні регламенти обміну екологічною інформацією.

Оперативна моніторингова інформація передається територіальними органами суб`єктів ДСМД до регіональних центрів моніторингу довкілля, або державних управлінь охорони навколишнього природного середовища в регіонах.

Узагальнена аналітична інформація надається міністерствами та відомствами-суб`єктами ДСМД Мінприроди.

Отримані дані передаються до Інформаційно - аналітичного центру Мінприроди та накопичується у банках екологічних даних.

На основі отриманої щомісячної та щоквартальної інформації Мінприроди видається інформаційно - аналітичний огляд „Стан довкілля в Україні ”, який розповсюджується серед заінтересованих користувачів.

Функціонування Інформаційно-аналітичного центру Мінприроди забезпечує інформаційний обмін з регіональними центрами моніторингу довкілля, суб`єктами державної системи моніторингу довкілля, створення уніфікованого банку екологічних даних, проведення комплексного аналізу стану довкілля, тощо.

Постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 № 1376 затверджено Державну цільову екологічну програму проведення моніторингу навколишнього природного середовища.

Програма спрямована на поєднання зусиль усіх суб`єктів системи моніторингу щодо виключення дублювання та включення додаткових функцій з моніторингу, створення єдиної мережі спостережень після оптимізації її елементів та програм спостережень, вдосконалення технічного, методичного, метрологічного та наукового забезпечення

Common borders. Common solutions.

функціонування єдиної мережі спостережень. З метою забезпечення інтеграції інформаційних ресурсів суб`єктів системи моніторингу довкілля передбачено створення та забезпечення функціонування єдиної автоматизованої підсистеми збору, оброблення, аналізу і збереження даних та інформації, отриманих в результаті здійснення моніторингу.

В межах Державної цільової екологічної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища, у тому числі, передбачено розширення мережі автоматизованих постів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в екологічно небезпечних містах.

Нище наведено перелік наказів Міністерства охорони навколишнього природного середовища України з питань моніторингу стану довкілля (Таблиця 1)

	Назва документу	Номер	Дата прийняття
1.	Про затвердження Інструкції про проведення інвентаризації викидів важких металів в атмосферне повітря	298	09.08.2001
	Єдине міжвідомче керівництво по організації та здійсненню державного моніторингу вод	485	24.12.2001
	Методичні рекомендації з підготовки регіональних та загальнодержавної програм моніторингу довкілля	487	24.12.2001
	"Про затвердження Інструкції про порядок та критерії взяття на державний облік об'єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей і стан атмосферного повітря, видів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря"	177	10.05.2002

Common borders. Common solutions.

“Положення про порядок інформаційної взаємодії органів Мінекоресурсів України та інших суб’єктів системи моніторингу довкілля при здійсненні режимних спостережень за станом довкілля” (КНД 211.0.1.101-02)	323	21.08.2002
“Рекомендації щодо співставлення даних моніторингу вод” (РД 211.1.8.103-2002)	325	21.08.2002
“Методичні вказівки щодо проведення інвентаризації лабораторій аналітичного контролю” (РД 211.0.7.104-02)	325	21.08.2002
“Методичні вказівки та вимоги щодо оснащення типових пунктів оперативного контролю води” (РД 211.1.7.105-02)	325	21.08.2002
“Номенклатура та позначення структурних елементів державної системи моніторингу довкілля” (КНД 211.0.6.102-02)	324	21.08.2002
“Організація та здійснення спостережень за забрудненням поверхневих вод (в системі Мінекоресурсів)” (КНД 211.1.1.106-2003)	89-М	04.06.2003
Про затвердження Положення про порядок надання екологічної інформації	167	18.12.2003
Методичні рекомендації з питань створення систем моніторингу довкілля регіонального рівня	467	16.12.2005

Таблиця 1. Перелік наказів Міністерства охорони навколишнього природного середовища України з питань моніторингу стану довкілля

Common borders. Common solutions.

Стале управління водними ресурсами

Управління державними водними ресурсами - це діяльність, спрямована на подолання існуючих водних та екологічних загроз у країні, створення сприятливих умов для сталого, екологічно безпечного водокористування, відтворення та захисту всіх водних ресурсів країни з урахуванням їх транскордонного значення, а також водні екосистеми.

На основі фундаментального методологічного принципу такого державного управління приймається інтегрований принцип комплексного управління водними ресурсами у басейнах річок.

Наразі Мінприроди планує реформу, яка складається з:

- реформування державного управління у сфері управління водними ресурсами;

- підготовки Стратегії водної політики України;

- підготовки Національної морської стратегії;

- формування правових принципів здійснення державного моніторингу вод;

- наближення до законодавства ЄС;

- підготовки перших планів управління річковими басейнами.

Цілі реформи:

1. забезпечення держави необхідною кількістю водних ресурсів належної якості для відновлення, вдосконалення та безперервного розвитку водних екосистем, що гарантуватиме стале і збалансоване задоволення потреб людини в безпечній питній воді, санітарії та стане основою для сталого соціально-економічного розвитку країни;

2. досягнення «доброго» стану водних об'єктів України;

3. введення державою інтегрованого управління водними ресурсами на основі басейнового принципу та належного екологічного управління в районах річкових басейнів з метою відновлення та сталого розвитку водного ресурсного потенціалу України та природних водних екосистем.

Common borders. Common solutions.

Перелік місцевих програм та короткий аналіз існуючих стратегій і планів щодо поводження з відходами та управління водними ресурсами

Комплексна програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в Одеській області на 2014-2019 роки (рішення обласної ради від 21 лютого 2014 року № 1021-VI).

Одеса - це один з потужних економічних регіональних центрів країни, її «морські ворота». Значне різноманіття природних и соціально-економічних умов міста, вигідне економіко-географічне розташування території, багаті рекреаційні ресурси сприяли розвитку багатопрофільного, достатньо складного промислово-господарського комплексу з транспортно-розподільчими функціями, розвиненими галузями соціальної сфери в поєднанні з наявною курортною інфраструктурою та потенційно перспективною індустрією туризму.

У м. Одесі, за даними Головного управління статистики в Одеській області, функціонує понад 150 промислових підприємств, поряд з іншими об'єктами міської інфраструктури (бази відпочинку, санаторії).

Таким чином Одеса є водночас як містом-курортом, так і великим промисловим центром, внаслідок чого місто зазнає серйозного антропогенного навантаження.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я від 40 до 50 % захворювань людини на даний час пов'язані зі зростанням антропогенного навантаження. За даними Міністерства охорони здоров'я України науковою основою державних профілактичних заходів, спрямованих на зберігання і зміцнення здоров'я населення, є гігієнічний прогноз можливих наслідків впливу несприятливих чинників навколишнього середовища для здоров'я населення. В таких умовах відбувається виникнення екологічно загострених проблем у сферах охорони прибережної зони, атмосферного повітря, водних ресурсів, поводження з відходами тощо.

Згідно з Програмою охорони і поліпшення стану навколишнього природного середовища м. Одеси на 2013-2016 роки, затвердженою рішенням Одеської міської ради від 18 червня 2013 року № 3506-VI, планувалось поліпшити екологічний стан міста, зменшити антропогенне

Common borders. Common solutions.

навантаження на мешканців міста, удосконалити екологічну культуру населення та ставлення до навколишнього природного середовища.

Відповідно до зазначеної програми за 2013-2016 роки виконані наступні заходи:

- проектно-вишукувальні роботи щодо розробки проекту фонових концентрацій забруднюючих речовин на вулицях міста Одеси з розміщенням на них зелених насаджень;
- проведені заходи з виявлення запасів природних рослинних ресурсів, затрати на їх охорону і відтворення;
- розроблено проекти організації території благоустрою парків-пам'яток садово-паркового мистецтва ім. Котовського, дендропарку Перемоги, парку Савицького;
- винесені в натуру межі парків-пам'яток садово-паркового мистецтва - парку ім. Котовського, парку Савицького і дендропарку Перемоги, які відносяться до об'єктів природно-заповідного фонду України місцевого значення та затверджені рішенням Одеської міської ради від 10 вересня 2015 року № 6932-VI;
- розроблено проект створення території паркової зони як об'єкта природно-заповідного фонду за адресою: м. Одеса, вул. Центральний аеропорт;
- розроблено проект реконструкції системи водовідведення на території парку Савицького і акумулюючого ставка Джутової фабрики, що дозволить привести ставок у належний санітарно-екологічний стан;
- розроблено проект будівництва системи водовідведення узбережжя від Аркадії до 16-ї ст. Великого Фонтану (1-а черга);
- розроблено техніко-економічне обґрунтування системи водовідведення зливових стоків Чорноморської балки;
- з метою розширення зон рекреаційного призначення виконані науково-дослідні роботи і розроблений проект рекультивації Лузанівських ставків;
- для вирішення проблеми забруднення Чорного моря зливовими стоками північного району міста виконано техніко-економічне обґрунтування каналізації Крижанівської балки, що є першим етапом робочого проекту;

Common borders. Common solutions.

- розроблено проект ліквідації несанкціонованого звалища і рекультивації земель в районі кар'єрів цементного заводу;
- проведено наукові дослідження з екологічного стану полів фільтрації, (за результатами дослідження ґрунти полів фільтрації не придатні для сільськогосподарського використання);
- здійснювалися заходи, спрямовані на реалізацію концепції екологічного виховання.

Незважаючи на здійснені заходи, сучасний стан навколишнього природного середовища свідчить про те, що практично немає природних компонентів екосистеми, які б не зазнавали постійного негативного антропогенного впливу. Екологічна характеристика основних складових навколишнього природного середовища міста характеризується нищезначними даними

Мета Програми - досягнення ресурсно-екологічної безпеки та раціоналізація природокористування, охорона та поліпшення стану довкілля в регіоні, забезпечення конституційних прав громадян на сприятливе навколишнє природне середовище та створення передумов щодо сталого соціально-економічного розвитку регіону.

Міська цільова програма охорони і поліпшення стану навколишнього природного середовища м. Одеси на 2017-2021 роки (рішення Одеської міської ради від 08.02.2017р. № 1610-VII)

Одеса - це один з потужних економічних регіональних центрів країни, її «морські ворота». Значне різноманіття природних і соціально-економічних умов міста, вигідне економіко-географічне розташування території, багаті рекреаційні ресурси сприяли розвитку багатопрофільного, достатньо складного промислово-господарського комплексу з транспортно-розподільчими функціями, розвиненими галузями соціальної сфери в поєднанні з наявною курортною інфраструктурою та потенційно перспективною індустрією туризму.

У м. Одесі, за даними Головного управління статистики в Одеській області, функціонує понад 150 промислових підприємств, поряд з іншими об'єктами міської інфраструктури (бази відпочинку, санаторії).

Таким чином Одеса є водночас як містом-курортом, так і великим промисловим центром, внаслідок чого місто зазнає серйозного антропогенного навантаження.

Common borders. Common solutions.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я від 40 до 50 % захворювань людини на даний час пов'язані зі зростанням антропогенного навантаження. За даними Міністерства охорони здоров'я України науковою основою державних профілактичних заходів, спрямованих на зберігання і зміцнення здоров'я населення, є гігієнічний прогноз можливих наслідків впливу несприятливих чинників навколишнього середовища для здоров'я населення. В таких умовах відбувається виникнення екологічно загострених проблем у сферах охорони прибережної зони, атмосферного повітря, водних ресурсів, поводження з відходами тощо.

Згідно з Програмою охорони і поліпшення стану навколишнього природного середовища м. Одеси на 2013-2016 роки, затвердженою рішенням Одеської міської ради від 18 червня 2013 року № 3506-VI, планувалось поліпшити екологічний стан міста, зменшити антропогенне навантаження на мешканців міста, удосконалити екологічну культуру населення та ставлення до навколишнього природного середовища.

Відповідно до зазначеної програми за 2013-2016 роки виконані наступні заходи:

- проектно-вишукувальні роботи щодо розробки проекту фонових концентрацій забруднюючих речовин на вулицях міста Одеси з розміщенням на них зелених насаджень;
- проведені заходи з виявлення запасів природних рослинних ресурсів, затрати на їх охорону і відтворення;
- розроблено проекти організації території благоустрою парків-пам'яток садово-паркового мистецтва ім. Котовського, дендропарку Перемоги, парку Савицького;
- винесені в натуру межі парків-пам'яток садово-паркового мистецтва - парку ім. Котовського, парку Савицького і дендропарку Перемоги, які відносяться до об'єктів природно-заповідного фонду України місцевого значення та затверджені рішенням Одеської міської ради від 10 вересня 2015 року № 6932-VI;
- розроблено проект створення території паркової зони як об'єкта природно-заповідного фонду за адресою: м. Одеса, вул. Центральний аеропорт;

Common borders. Common solutions.

- розроблено проект реконструкції системи водовідведення на території парку Савицького і акумулюючого ставка Джутової фабрики, що дозволить привести ставок у належний санітарно-екологічний стан;
- розроблено проект будівництва системи водовідведення узбережжя від Аркадії до 16-ї ст. Великого Фонтану (1-а черга);
- розроблено техніко-економічне обґрунтування системи водовідведення зливових стоків Чорноморської балки;
- з метою розширення зон рекреаційного призначення виконані науково-дослідні роботи і розроблений проект рекультивації Лузанівських ставків;
- для вирішення проблеми забруднення Чорного моря зливовими стоками північного району міста виконано техніко-економічне обґрунтування каналізації Крижанівської балки, що є першим етапом робочого проекту;
- розроблено проект ліквідації несанкціонованого звалища і рекультивації земель в районі кар'єрів цементного заводу;
- проведено наукові дослідження з екологічного стану полів фільтрації, (за результатами дослідження ґрунти полів фільтрації не придатні для сільськогосподарського використання);
- здійснювалися заходи, спрямовані на реалізацію концепції екологічного виховання.

Незважаючи на здійснені заходи, сучасний стан навколишнього природного середовища свідчить про те, що практично немає природних компонентів екосистеми, які б не зазнавали постійного негативного антропогенного впливу. Екологічна характеристика основних складових навколишнього природного середовища міста характеризується нищезначними даними.

Метою Програми є поліпшення екологічного стану прибережної зони, охорона атмосферного повітря, водних ресурсів, раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів, впровадження екологічних заходів у сфері науки, інформації та молодіжної освіти, а також вжиття інших заходів, спрямованих на охорону і поліпшення стану довкілля м. Одеси.

Common borders. Common solutions.

Програма виступає інструментом реалізації цілей і завдань, визначених у Стратегії економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року (актуалізована), за напрямом «Чиста Одеса».

Проблема негативного впливу відходів на навколишнє середовище є однією з найбільш болючих у місті. Щорічно обсяги накопичення відходів збільшуються, виникають несанкціоновані звалища, не вирішується проблема поводження з небезпечними відходами.

Побутові відходи є джерелом ускладнення санітарно-епідеміологічної ситуації на території міста, особливо щодо гострих інфекцій і паразитарних хвороб.

Тверді побутові відходи, які утворюються в місті Одесі, вивозяться на єдиний діючий полігон міста ТПВ -1 «Дальницькі кар'єри».

Санітарне очищення та захоронення твердих побутових відходів, що утворилися в результаті життєдіяльності населення міста Одеси, є однією з найгостріших екологічних проблем у сфері комунального господарства.

Також особливу небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини несуть несанкціоновані звалища на території міста.

За даними Головного управління статистики в Одеській області в результаті діяльності підприємств та інших об'єктів міської інфраструктури утворюються відходи усіх класів небезпеки, що підлягають переробці шляхом поховання, знешкодження, знищення, утилізації. При цьому, незважаючи на ту частку відходів, яка була утилізована, оброблена (перероблена), спалена з метою отримання енергії, зберігається тенденція щодо збільшення об'ємів накопичування відходів.

Постійним джерелом відходів, які несуть загрозу для навколишнього природного середовища і здоров'я людини, є медичні установи.

Наявність у складі медичних відходів інфікованого, токсичного матеріалу визначає їх як найбільш небезпечні в санітарно-гігієнічному, епідеміологічному і екологічному аспектах.

Головною причиною незадовільного стану у сфері поводження з відходами як в Україні в цілому, так і в місті є відсутність цілісної системи вирішення проблеми, де головним критерієм успішності було постійне зменшення кількості «кінцевих» відходів, тобто тих, що розміщуються на звалищах і не використовуються як вторинні ресурси. Повністю вирішити

Common borders. Common solutions.

дане питання у короткостроковій перспективі досить складно, адже впровадження сучасних ліній сортування сміття, побудова новітніх полігонів потребує значних фінансових витрат.

«Програми поводження з твердими побутовими відходами в Одеській області на період 2017-2022 рр.»

«Програма поводження з твердими побутовими відходами в Одеській області на період 2017-2022 рр.» Була розроблена енергосервісної компанією "Екологічні Системи" в рамках проекту USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні», який реалізовується компанією IRG (International Resources Group).

Метою розробки «Програми поводження з твердими побутовими відходами ТПВ в Одеській області на 2018-2022 роки» (далі - Програми) є визначення необхідних заходів для забезпечення ефективного поводження з ТПВ області, а саме - мінімізації впливу продуктів життєдіяльності людини на навколишнє середовище, скорочення викидів парникових газів і максимальне залучення вторинних ресурсів в господарський оборот, з визначенням вартості таких заходів і термінів їх виконання.

Розробка Програми включала в себе наступні завдання:

- визначення та систематизація об'єктивних даних про ТПВ за останні 5 років
- оцінка стану поводження з твердими побутовими відходами на регіональному рівні
- Розробка та реалізація єдиної комплексної системи моніторингу та управління у сфері поводження з твердими побутовими відходами на території Одеської області
- виявлення недоліків і перешкод у розробці схем санітарної очистки територій міст та районів області з урахуванням приведення нормативів утворення відходів відповідно до їх фактичними обсягами
- розробка Територіального плану утворення та утилізації ТПВ
- визначення необхідності закриття та рекультивації старих і можливостей створення нових полігонів ТПВ в Одеській області
- збір і узагальнення інформації про існуючі проєкти і технічних рішень для встановлених потужностей для переробки ТПВ та утилізації звалищного газу

Common borders. Common solutions.

- визначення потенційних екологічних переваг використання сучасних технологій і обладнання для переробки та утилізації ТПВ, в тому числі обсяги скорочення викидів парникових газів
- підготовка переліку можливого обладнання для збору, переробки та утилізації ТПВ (типові технічні рішення), що може використовуватися в регіоні, рекомендації по пріоритетності використання і оцінка вартості типових технічних рішень
- проведення розрахунків основних показників (макрохарактеристик) сфери поводження з побутовими відходами в Одеській області.

Програма поводження з ТПВ в Одеській області на період 2018-2022 рр.

Основні цілі Програми

- В максимально можливій мірі охопити всіх жителів Одеської області організованою системою збирання й вивезення відходів
- Забезпечення належної мережі об'єктів захоронення відходів, які відповідають вимогам Директиви ЄС про захоронення відходів
- Приведення у відповідність існуючих об'єктів, де це доцільно, і закриття об'єктів, які не відповідають стандартам та становлять значний ризик для здоров'я людини або навколишнього середовища

Основні завдання Програми

- у До 2022 року на території Одеської області створити мережу нових регіональних санітарних полігонів для захоронення відходів;
- у До 2022 року підготувати Плани приведення існуючих об'єктів (полігонів) у відповідність до екологічних вимог, де це доцільно, і виконати ці плани;
- у До 2022 року забезпечити повну відповідність вимогам ЄС всіх процедур експлуатації полігонів (наприклад, контроль і моніторинг, забезпечення дотримання вимог і т.д.);
- у До 2022 року провести закриття полігонів і звалищ, які не відповідають

Common borders. Common solutions.

стандартам екологічної безпеки, в першу чергу, тих об'єктів, які становлять найбільший ризик для здоров'я людини і навколишнього середовища; в До 2020 року створити механізм, який гарантуватиме, що всі витрати на будівництво, експлуатацію, закриття, рекультивацію полігонів, обслуговування після закриття і моніторинг полігона протягом не менше 30 років (в тому числі фінансові гарантії) покриваються за рахунок тарифів на захоронення відходів;

Ієрархія підходів поводження з ТПВ (Директива 2008/98/ЕС)

Основні індикатори Програми до 2022 р. ϖ Загальний показник перероблення побутових відходів - 26% від загального обсягу ϖ 85% охоплення організованими послугами зі збирання побутових відходів, в тому числі селищ міського типу і сільських населених пунктів ϖ 50% охоплення роздільним збиранням «сухих» ресурсоцінних компонентів (папір, метал, пластик і скло)

Етапи реалізації Програми

в Етап 1. Удосконалення існуючої системи поводження ТПВ (2018-2022 рр.): виконуються заходи, що направлені на відновлення нормального функціонування існуючої системи поводження з ТПВ в Одеській області. Таким чином формується сталий базис для подальшої модернізації системи поводження з ТПВ в Одеській області у відповідності до європейських стандартів.

в Етап 2. Підготовка існуючої системи поводження ТПВ до модернізації (2018-2022 рр.): виконуються організаційно-розпорядчі заходи, проектно-вишукувальні і будівельні роботи з метою створення основи для створення комплексної системи поводження з ТПВ в Одеській області.

Common borders. Common solutions.

Таким чином формується належний інвестиційний клімат для залучення

інвесторів та МФО.

в Етап 3. Модернізація системи поводження ТПВ до європейських вимог (2023-2035 рр.): реалізуються основні інвестиційні проекти, що формують технологічну та інфраструктурну базу для

комплексної системи поводження з ТПВ в Одеській області згідно європейських стандартів.

Етап 1 - Удосконалення існуючої системи поводження ТПВ (2018-2022 рр.)

Основні заходи етапу:

1) Облік і паспортизація місць видалення відходів (МВВ)

2) Ліквідація несанкціонованих звалищ ТПВ

3) Розроблення, корегування та впровадження схем санітарного очищення

всіх населених пунктів і територій області

4) Закупівля і встановлення контейнерів і урн для сміття, організація 2-х

компонентного збору ТПВ (з виділенням органічної фракції) з рівнем охоплення 50% населення

5) Закупівля транспортних засобів для збору і транспортування відходів

Фінансування всіх заходів етапу, за виключенням обліку і паспортизації

МВВ, покладається на місцеві бюджети (бюджети сіл, селищ, міст обласного і

районного значень, районні бюджети).

Сума фінансування на 5 років: 165 млн грн

Етап 2 - Підготовка існуючої системи поводження ТПВ до модернізації (2018-2022 рр.)

Основні заходи етапу:

1) Створення обласного комунального підприємства поводження з ТПВ, зонування

Common borders. Common solutions.

області на 5 кластерів поводження з ТПВ, організація філій обласного КП в кожному кластері (4 філії)

- 2) Розробка техніко-економічних обґрунтувань будівництва біогазових утилізаційних заводів (всього 4 ТЕО)
- 3) Відведення земельних ділянок для будівництва регіональних комплексів поводження з ТПВ (всього 4 комплекси)
- 4) Проектування, будівництво 1-ої черги регіональних полігонів ТПВ (всього 4 полігони, які включають спеціалізовану техніку, зважувальні платформи)
- 5) Проведення інвестиційного форуму та залучення інвесторів, проведення конкурсів на будівництво регіональних комплексів поводження з ТПВ (орієнтовно 4 комплекси)
- 6) Будівництво пілотного проекту біогазового заводу *

Фінансування інвестиційної підготовки, включно створення нового комунального підприємства, розробки ТЕО інвестпроектів і проектної документації, проведення інвестиційного форуму - 17,0 млн грн з обласного бюджету на 2018 р. Фінансування будівництва регіональних полігонів - обласний і державний бюджети або за кошти МФО.
Загальна сума фінансування на 5 років: 572,7 млн грн

Обласне комунальне підприємство поводження з ТПВ

Обласне КП забезпечує реалізацію 4 ключових функцій у сфері ТПВ:

- 1) Збір та транспортування до полігонів ТПВ в малих населених пунктах та сільської місцевості.
- 2) Проектування, будівництво та експлуатацію 4-х нових санітарних полігонів з

Common borders. Common solutions.

щорічною масою більш 100 000 тон, що дозволить об'єднати рециклінг,

утилізацію та захоронення ТПВ на одній площадці у єдиному циклі на економічно доцільній основі.

3) Переробку ТПВ у синтезгаз, біогаз та компост, що дозволить виробляти

електричну та теплову енергію, а також овочі (у подальшому).

4) Рекультивацію та закриття існуючих звалищ.

До складу КП повинні ввійти наступні структури:

у 4 регіональні філії у складі служб полігонів, транспортних структур, переробних заводів (у майбутньому також біогазових заводів та енергоблоків)

у Керівна структура КП у складі інспекції ТПВ, бухгалтерії, інвестиційної групи

Етап 3 - Модернізація системи поводження ТПВ до європейських вимог (2023-2035 рр.)

Основні заходи етапу:

1) Проектування регіональних комплексів поводження з ТПВ в кожному

кластері

2) Будівництво регіональних комплексів поводження з ТПВ в кожному кластері

3) Експлуатація регіональних комплексів поводження з ТПВ

Фінансування всіх інвестиційних проектів здійснюється за рахунок коштів

інвесторів і МФО/банків. ОДА вносить власний вклад в сформоване державноприватне партнерство за рахунок надання земельних ділянок, наявної

матеріально-технічної бази, права власності на відходи в області та забезпечення гарантованого постачання ТПВ на регіональні комплекси.

Орієнтовна потреба в інвестиціях: 850 млн євро на 1 000 000 т ТПВ

Організація виконання Програми

Common borders. Common solutions.

Відповідальний виконавець - Департамент ЖКГ та енергоефективності ОДА

Співвиконавці:

- Департамент екології та природних ресурсів ОДА, районні державні адміністрації (РДА), органи місцевого самоврядування (ОМС)
- обласне комунальне підприємство, яке спеціалізовано на діяльності у сфері поводження з відходами.

Департамент ЖКГ забезпечує:

- Посилення контролю у сфері поводження з ТПВ
- Будівництво нових регіональних полігонів ТПВ
- Інвестиційна підготовка будівництва 4-х регіональних комплексів по утилізації ТПВ та виробництву теплової та електричної енергії
- Створення комунального підприємства поводження з ТПВ і його регіональних філій (всього 4 філії).
- Проведення інформаційно-виховних кампаній

РДА, ОМС забезпечують виконання санітарного очищення населених пунктів і територій.

Контроль з виконанням Програми - щорічний.

Common borders. Common solutions.

Результати опитування, зосередженого на екологічній політиці, передовій практиці, мережах та ініціативі співпраці з метою зменшення річкового та морського забруднення у басейні Чорного моря

В опитуванні взяли участь 143 респонденти у віці від 11 до 84 років.

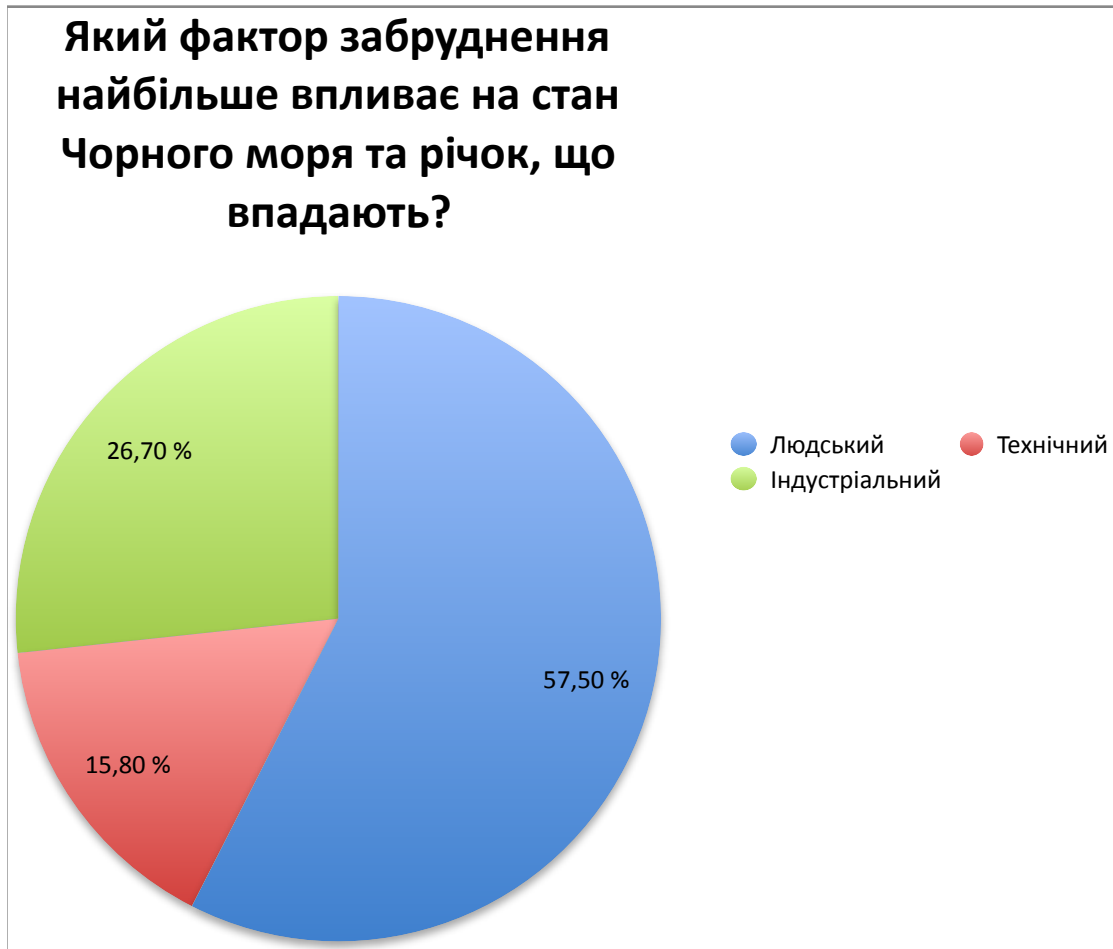
Приємно відзначити високий рівень обізнаності Одеського регіону щодо екології. Таким чином, переважна більшість респондентів давали правильні відповіді із запропонованих питань - 75% жителів знають, що пластикові пляшки розкладаються близько 200 років (мал.1), а 78% знають про головну проблему Чорного моря. Особливе занепокоєння викликає той факт, що переважною більшістю таких респондентів (63%) є молодь у віці від 16 до 23 років.

Малюнок 1

Common borders. Common solutions.

Малюнок 2

Порівнюючи громадян ЄС та України, громадяни ЄС та України бачать різні екологічні проблеми по-різному: зміна клімату є ключовим питанням для громадян ЄС, а для українців - часті посухи та повені. Водночас є проблеми, які однаково стосуються громадян ЄС та України - це зростання кількості відходів, скорочення чисельності популяцій і вимирання видів, забруднення сільського господарства, брак питної води, забруднення річок і озер.

Common borders. Common solutions.

Екологічні проблеми безпосередньо впливають на повсякденне життя як в Україні, так і в ЄС (90% і 81% громадян). В Україні відсоток тих, хто «повністю згоден», набагато більший, ніж аналогічний середній показник для ЄС (65% для України проти 39% для ЄС). У більшості країн ЄС знаходиться на рівні 30-40%. Найвища цифра на Мальті становить 80%, а найближчі сусіди України мають такі показники: Угорщина (37%), Польща, Чехія, Словаччина (33%).

Основними джерелами інформації про навколишнє середовище для жителів України є новини на телебаченні (63%), соціальні мережі та Інтернет (62%), газети (26%). У ЄС є три основні джерела, що включають новини на телебаченні (58% у 2017 році, що, у свою чергу, менше, ніж той самий показник у ЄС у 2011 році - 73%), Інтернет (42%) та художні та документальні фільми (27%), хоча газети також є важливим джерелом екологічної інформації для громадян ЄС (26%). Україна демонструє дуже високий показник Інтернету як джерела екологічної інформації; в ЄС жоден з них не має такого індикатора країни (найвищим серед країн ЄС є Латвія (58%) та Нідерланди (54%). В Україні громадяни практично не використовують художні та документальні фільми як джерела екологічної інформації (лише 10%).

Common borders. Common solutions.

Стан обліку та паспортизації місць видалення відходів (МВВ) в Одеському регіоні

№ з/п	Назва адміністративно – територіального устрою регіону (район, місто)	Кількість МВВ (згідно даних РДА), од	Кількість МВВ (згідно даних ЖКХ), од	Кількість паспортизованих МВВ, (згідно даних Департаменту екології), од		інші МВВ
				полігони ТПВ	інші МВВ (сміттєспалювальні печі тощо)	
	<i>Ананьївський район</i>	10	10	6	0	
	<i>Арцизький район</i>	26	28	25	0	
	<i>Балтський район</i>	13	13	16	0	
	<i>Балтська тер громада</i>	19	19			
	<i>Б. – Дністровський р-н</i>	34	34	22	0	
	<i>м. Б-Дністровський</i>			1	1	
	<i>Біляївський район</i>	22	26	2	0	
	<i>Біляївська тер громада</i>	1				
	<i>Березівський район</i>	67	67	56	0	
	<i>Болградський район</i>	19	18	18	0	
	<i>Великомихайлівський р-н</i>	23	13	23	0	
	<i>Іванівський район</i>	26	26	19	0	
	<i>Ізмаїльський район</i>	18	18	14	0	
	<i>м Ізмаїл</i>			1	0	
	<i>Кілійський район</i>	15	15	15	0	
	<i>Кодимський район</i>	24	24	21	0	
	<i>Лиманський район</i>	19	19	18	1	

Common borders. Common solutions.

<i>Подільський район</i>	28	29	32	0	
<i>м Подільськ</i>			1	0	
<i>Окнянський р-н</i>	15	14	11	0	
<i>Любашівський район</i>	17	16	3	0	
<i>Миколаївський р-н</i>	37	37	2	0	
<i>Овідіопольський р-н</i>	2	1	15	0	
<i>Ренійський район</i>	1	7	6	1	
<i>Роздільнянський р-н</i>	26	26	27	0	
<i>Саратський район</i>	22	23	34	0	
<i>Савранський район</i>	19	19	15	0	
<i>Тарутинський район</i>	43	41	31	0	
<i>Татарбунарський р-н</i>	17	17	19	0	
<i>Ширяївський район</i>	38	34	29	0	
<i>Захарівський район</i>	13	12	1	0	
<i>м. Одеса</i>				4	
<i>м. Южне</i>			1	2	
<i>м. Теплодар</i>			0	1	
<i>м. Чорноморськ</i>			0		
<i>Всього</i>	<i>614</i>	<i>606</i>	<i>484</i>	<i>10</i>	
				<i>494</i>	

Щорічно 700 тис. Тонн сміття, у тому числі 200 тис. Тон паперу, 12 тис. Тонн пластику і 25 тис. Тонн текстилю, вивозиться з Одеси на звалище ТБО-1 «Дальницький Корей». Крім того, після одноразового використання

Common borders. Common solutions.

більше 97% паперу та пластику, більше 65% алюмінію, близько 75% сталі викидаються. Всі ці відходи здебільшого зберігаються на полігонах через заборону утилізації необроблених побутових відходів, що тягне за собою серйозні екологічні проблеми..

Common borders. Common solutions.

Перелік основних зацікавлених осіб та інституцій в Одеському регіоні щодо управління відходами та управління водними ресурсами

№	І м ' я та прізвище	Організація	Посада	Телефон	Email
	Максим Садчиков	Департамент екології та природних ресурсів ОДА	Заступник директора Департаменту	+380667865688	max_amparo@ukr.net
	Ірина Безребра	Департамент екології та природних ресурсів ОДА	Головний спеціаліст відділу стратегічного планування та моніторингу	+380969787714	irinabezrebraya@gmail.com
	А н д р у с Олексій	Департамент екології та природних ресурсів ОДА	Головний спеціаліст	+380675673683	ecolog@Odesa.gov.ua
	Л і л і а н а Іванова	КО "Центр сталого розвитку та екологічних досліджень Дунайського регіону" Одеська обласна державна адміністрація (м. Кілія)	Директор	+380677085600	lili88ivanova@gmail.com

Common borders. Common solutions.

EUROPEAN UNION

Д а р ' я Булишева	КО "Центр сталого розвитку та екологічних досліджень Дунайського регіону" Одеська обласна державна адміністрація (м. Кілія)	Голова	+3809336491 41	budasha.bu@gmail.com
Віта Гуменюк	КО "Центр сталого розвитку та екологічних досліджень Дунайського регіону" Одеська обласна державна адміністрація (м. Кілія)	Спеціаліст	+3805052969 96	v.leviczka@gmail.com
С в і т л а н а Слесаренюк	ГО "М А М А - 8 6 - Одеса"	Голова	+3806744117 36	Slesarenok@ukr.net
Юлія Мельник	Одеська обласна д е р ж а в н а адміністрація	Заступник начальника управління аграрної політики	+3806759668 79	Odesa307@ukr.net
Любов Харіна	Одеська обласна рада	Консультан т	+3806617027 28	L.kharina@ukr.net

Common borders. Common solutions.

Ольга Кіоссе	Департамент екології та природних ресурсів ОДА	Головний спеціаліст відділу оцінки впливу на довкілля, земельних ресурсів, біоресурсів та заповідної справи	+388076657757	ecolog@Odesa.gov.ua
Наталія Вангулова	Департамент екології та природних ресурсів ОДА	Головний спеціаліст	+380672707186	Ekspertiza_ekolog@i.ua
Кіра Хамід	ОНПУ ім.Ушинського	Assistant of the Department	+380730090010	Khamidkira@ukr.net
Маріна Явменьова	ОДАУ	student	+380985878934	marioya958@gmail.com
Тетяна Каралаш	ОДАУ	student	+380971560038	tanya.karalash@gmail.com
Віктор Грищенко	ОДАУ	student	+380508677061	vitya.grisshenko@gmail.com
Карина Тютюник	ОДЕУ	student	+380956953656	tytynik_2000@gmail.com
Анастасія Прицуляк	ОДЕУ	student	+380978098915	nastianastia@gmail.com
Ірина Гнатишак	ОДЕУ	student	+380968037150	gnatishak.irina@gmail.com

Common borders. Common solutions.

	Дмитро Чиж	ОДАУ	student	+3807311362 91	chiz98.dm@gmail.com
1.	Сабріна Хамід	ОДАУ	student	+3806775006 57	hamid.sabrina242@gmail.com
	Світлана Ільченко	Інститут проблем ринку та економіко- екологічних досліджень НАН України	д . е . н . , с . н . с . , проф	+3809607103 90	Ilchenko.svit@gmail.com
	Олег Попик	ГО НДЦ “Екопроект”	Г о л о в а правління	+3809344134 63	o.v.popik@gmail.com
	О л е н а Любіковська	Радіостанція “ Н а р о д н е радіо” (Одеса)	Журналіст	+3809639901 32	lubikivskaya@gmail.com
	Володимир Півторак	ГО «Agrikola»	Директор	+3806820141 77	Volodymyr.poitorak@gmail.com
	Анастасія Поя	Теле- радіо компанія “Академія”	Журналіст	+3809620567 90	nastya.poya@gmail.com
	Юрій Деньга	Український науковий центр екології моря	Науковий співробітник	+3806727753 49	lawmd@t.net.ua
	Анатолій Яцков	Інститут проблем ринку та економіко- екологічних досліджень НАН України	Заступник директора	+3805052995 95	anatoliyatskov@gmail.com

Common borders. Common solutions.

Олександр Лайко	Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України	Заступник директора з наукової роботи, д.е.н., с.н.с.	+380674845139	alexlayko@gmail.com
Ніна Хумарова	Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України	Вчений секретар, д.е.н., с.н.с.	+380508905553	khumarova@nas.gov.ua
Людмила Березовська	Коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктурного сервісу ОНАХТ	Завідуюча відділенням	+380977330160	milaberez2016@gmail.com
Олег Глушков	КНТИИС ОНАПТ	Директор	784-70-02	kntiic.od@gmail.com
Ольга Сагдєєва	КНТИИС ОНАПТ	Заступник директора	+380671731196	sagolanis@ukr.net
Володимир Губанов	Ніжньодністровський Національний парк	Заступник директора з науково-дослід. роботи	+380982188160	dniestrpark@gmail.com
Наталія Сьоміна	Держ. підприємство "Морський торгов. порт "Південний"	Консультант з питань екології	+380674824112	syominav@ukr.net; Natalya.Syomina@port-yuzhny.com.ua

Common borders. Common solutions.

Лілія Гричулевич	ГО "МАМА - 86 - Одеса"	Координато р проектів	+3804871550 55	liliagrychulevych@ mail.com
І р и н а Антоник	Інститут проблем ринку та економіко- екологічних досліджень НАН України	Науковий співробітни к	+3809760328 86	primaveraryna@gma il.com
А н т о н і н а Мартієнко	ОНАХТ	д.е.н, с.н.с	+3806800168 07	amartienko@ukr.net
Наталія Андрєєва	ОНЕУ	д.е.н, с.н.с	+3809797877 90	andreevann@ukr.net
Олеся Іванченко	Радіостанція "ГРАД 103,8 FM"	журналіст	+3807393502 63	lusska2013@gmail.c om
Валерія Володіна	Т е л е к а н а л "Репортер"	журналіст	+3806779852 64	vvolodina3103@gma il.com
Г а н н а Булишева	КО "Центр сталого розвитку та екологічних досліджень Дунайського регіону" Одеська обласна державна адміністрація (м. Кілія)	Head of Department	+3809336491 41	Budasha.bu@gmail. com
Г а л і н а Поліщук	Веб-сайт "Odesa Life"	Журналіст	+ 3 8 (0 6 8) 5917949	canula07343@gmail. com
Ольга Рак	Газета "Наше время" (м.Кілія)	Журналіст	+3806772371 13	rakola81@gmail.co m
Н.Браславсь ка	Веб-сайт "Odesa Life"	Журналіст	+3806319000 51	natalywhite13@gma il.com

Common borders. Common solutions.

	С.Стрепетова	Г а з е т а “Кур’єр” (Ізмаїл)	Журналіст	+3806755866 57	snezhanastrepetova@gmail.com
	Толкунова Ганна	О д е с ь к и й національний м о р с ь к и й університет	Студентка (м. Одеса)	+3806650849 54	Amamary777@mail.ru
	Б а р а б а ш Валерія		Студентка (м. Одеса)	+3806663167 99	
	Делик Юлія		Аспірантка	+3805067577 89	yul97407879@ukr.net
	Невський Костянтин		Студент (м. Одеса)	+3809625945 78	
	Туданова Е.В.		Студентка (м. Одеса)	+3809394910 50	k-buker@rambler.ru
	Загородня К.О.		Студентка (м. Одеса)	+3809683351 99	k.zagorodnya20@gmail.com
	Тіторчук А.Н.		Студентка (м. Одеса)	+3809305873 18	anna.titorchuk@ukr.net
	Сикорська В.А.		Студентка (м. Одеса)	+3806766320 52	valeriyasikorskaya@gmail.com
	Кружкова И.С.		Студентка (м. Ізмаїл)	+3809800657 62	iratmand2@gmail.com
	Фоменко А.І.		Студентка (м . Татарбунар)	+3806832990 68	
	Железова В.А.	Студентка (м. Рені)	+3805008467 72	zhelezova.vikall@gmail.com	

Common borders. Common solutions.

EUROPEAN UNION

Пойдо Є.К.	Студентка (м. Одеса)	+3806665976 26	Poydo99@gmail.com
Ковбасюк Є.Н.	Студент (м. Одеса)	+3809379055 40	Kovbasyuk1999@bk.ru
Мокану А.В.	Студент (м. Одеса)	+3809349454 72	mokanuogug@gmail.com
Суботкін А.О.	Студент (м. Одеса)	+3809334469 45	Subotkin31@gmail.com
Балаболіна Д.	Студентка (м. Одеса)	+3805070763 20	
А.Демінов	Студент (м. Одеса)	+3809977340 75	
О.Саввіч	Студент (м. Одеса)	+3805071113 12	
К.Мазіна	Студентка (м. Одеса)	+3809991689 92	

Common borders. Common solutions.